

CATEGORIA 1

SA CASETA DES MOROS

Sofia Moncho Cortés

Sa Caseta des Moros està damunt d'una muntanya i governaven es moriscos. Van estar molt de temps fins que va arribar Jaume Primer amb es seus soldats.

Al final es moros van ser derrotats. Després va vindre més gent perquè sa muntanya estava en un poble. Sa població anava augmentant i no parlaven el salat, però al final el van parlar.

LA FAMÍLIA AL-HAMAN

Teresa Gisbert Krikova

Sa Caseta des Moros, antigament, va ser un gran castell. En aqueix castell vivia una família de musulmans molt importants anomenada al-Haman. Eren es amos de totes ses terres des voltant. Dins des castell vivia el senyor Mohamed amb sa seua dona Dúnia i es seus fills Abdú i Fàtima.

Al rei li agradava molt on estava situat es castell, ja que des d'allà dalt des tossal podia veure si s'acostava algun enemic.

Després d'un temps, els van expulsar de ses terres, es soldats de Jaume I, i van destruir es castell.

ES MONSTRE

Rubén Pérez Signes

Un dia, a l'any 1401, un monstre va vindre a Tàrbena i tots es habitants de Tàrbena es van posar a ses cases. Es monstre les destrossava, matava gent, etc. I en aqueix dia es monstre, que venia de sa ciutat des moriscs, va dir: "Si no vos n'aneu, vos mataré a tots!"

Però no se'n van anar i es monstre va matar a quasi tots, i ja quedaven 16 famílies, i una d'aqueixes famílies la va agarrar es monstre.

I un mag va vindre i el va transformar en sa muntanya des moriscs amb sa Caseta.

CATEGORIA 2

ES CASTELL DE TÀRBENA

Felipe Pérez Signes

Es castell des moros està a sa muntanya més alta de Tàrbena. Es moros vivien aquí per vore-ho tot. A Tàrbena abans es parlava àrab.

Fins que [van tirar fora es moros i] es camps ja no tenien treballadors. Fins que el rei va dir que podien vindre es mallorquins. Però van parlar soles de sa. Aleshores es tarbeners es van ensenyar a parlar de sa, i els va agradar alamon.

EN ROBERT I ES MUSULMANS

Lorena Signes Komarniczki

Fa temps, per l'any 1609, vivia un home de 40 anys anomenat Robert. Era un home valent i atrevit. No li tenia por a res, sempre deia que un dia arribarien es musulmans i envairien tota Espanya.

La gent li deia que estava boig, tocat del bolet, tonto... Però ell no es va rendir: cada dia ho repetia i cada dia s'assegurava més que vindran es musulmans a Espanya. Però també es burlaven i es reien més d'ell.

Ja passat bastant temps varen arribar es musulmans a Espanya. Com ell ja estava preparat psicològicament i físicament no va tindre ningun problema i va lluitar contra ells.

La gent tenia por, plorava, estava ansiosa. No tenien altra opció més que demanar-li ajuda a en Robert. I com en Robert tenia tan bon cor, es va oblidar de tot es mal que li havien fet i els va ajudar anant lluitant amb ells contra es musulmans.

Sa lluita va durar vint anys. Ja quan la guerra es va decidir i va guanyar es bàndol cristià, sa gent des poble li va fer una festa en es seu honor, aleshores va dir a tot el món: "Gràcies! Ara ja és un temps perquè me'n vaja a retirar, perquè estic cansat. Però així i tot estic content. Ja puc tornar a estar tranquil".

I entre ses llàgrimes de tot es poble es seu esperit el va deixar per anar a estar amb es seus avantpassats. I així va ser com es cristians varen guanyar sa lluita.

I conte contat, espere que vos haja agradat.

ES COCODRIL MUNTANYA

Miren Agoiz Remsak

Fa alamon de temps sa nostra terra estava governada per grans rèptils. Un cocodril anomenat Happy, ja que era molt xicotet, no li agradava a ningú des seus familiars i coneguts.

Un dia, mentres menjava, va veure una llum i la va contemplar admirat. Sa llum va parlar:

-Tens un desig.

En Happy, estranyat va dir:

-Es meu desig és... ser es dinosaure més gran del món.

De sobte sa llum va desaparèixer i es cocodril va sentir-se més i més gran. Però ara tots tenien por d'ell. En Happy estava molt trist, va sentar-se i es va convertir en una muntanya.

I per això sa muntanya de sa Caseta des Moros té forma de cocodril.

ES MES DE NADAL

Pedro Coufal

A l'any 1854 troba que per Nadal feia molt de fred. La gent estava abrigada i, quan eixies de casa, davant teua hi havia una altura de 70 cm de neu. També feien festes.

Un dia vaig anar a un lloc que no hi havia ningú i vaig construir ninots de neu. Després vam anar a fer una guerra de boles de neu. Quan vam tornar a casa vam sopar.

Ma mare i mon pare m'han dit que no hi havia diners per a regals. Després vam anar a vore s'arbre i hi havia molts regals: i tots contents per aquell dia meravellós.

SA SERP GOLOSA

Marina Ferrer Soliveres

A una hora curteta des poble es troben unes quantes casetes que miren cap a Bèrnia. Són ses casetes de Parelles, on la gent es mudava en vindre es bon temps. Sa meua família solia passar quasi mig any allà per poder fer sa faena de la terra.

Sa meua besàvia em contava com es va desfer d'una enorme figuera que tenien en es pati de casa perquè ses rels estaven entrant cap es pou i el clivellaven. Tot això, sense que es meu besavi ho sabera, ja que s'estimava molt aquella figuera per ses dolces figues que feia. No va ser aquest, només, es motiu de desfer-se d'ella, sinó també perquè li tenia mania.

Diu que una avantpassada meua estava fent una becadeta a s'ombra d'aquella maleïda figuera i es va endormiscar. Feia poquet temps que hi havia sigut mare i tenia es seu fillet en as braç mentre li donava de mamar.

Parelles és un terreny on solen haver moltes serps, ja que està cara as sol i a elles els agrada molt prendre'l quan fa calor.

De sobte, un d'aquells rèptils, que va baixar esgolant-se per sa figuera, degué oloar sa llet de mare. Golós com era, es va posar en es lloc des xiquet, és a dir, es va posar a mamar mentre sa seua coa li la va posar a sa boca des menut perquè no plorara.

Quan sa mare va obrir es ulls i es va trobar amb allò, es va quedar esbalaïda i sa primera reacció va ser sa de posar-se a fer ucs, ucs i ucs. S'home d'ella, que també estava fent una becadeta dins casa va eixir de pressa per saber què passava. En veure que una serp eixia corrents, va agafar una canya per matar-la, però no va ser a temps i se li va escapar.

Sa dona aquella va estar molt de temps sense poder parlar i, de tant en tant, se li n'anava es cap. Tampoc, no va poder mai més donar-li mamar en es seu fillet i es va haver de buscar una mare de llet.

I aquesta és sa raó per sa qual sa meua besàvia va acabar amb sa figuera de devora s'era de sa caseta de Parelles: va fer un forat a sa soca de s'arbre, li va abocar sulfuman i sal durant un quant temps, i va aconseguir desfer-se d'ella dissimuladament.

CATEGORIA 3

ES SOMNI

Marta Herranz Moncho

Fa 6 anys, una dona que es dia Clàudia, va trobar treball a Benidorm, i va decidir mudar-se a Tàrbena amb sa seua família perquè ja hi havien anat i els va agradar molt. Sa seua filla es dia Maria, tenia 6 anys, i es seu home Joan, en tenia 35, i ella en tenia 33. Es van mudar a uns pisos des carrer del Calvari.

A l'endemà van anar a matricular la Maria an es col·legi Sant Salvador de Tàrbena. Quan va començar s'escola no li va costar molt fer amics.

Un dia es seus amics van dur la Maria a sa Caseta des Moros i li va agradar molt, un altre, li van ensenyar es poble, i li va agradar molt, perquè era tranquil i menut.

Al cap d'uns mesos, se li va ocórrer anar a explorar i va vore una cova que es diu sa cova des Vell.

Al cap d'un cert temps va vore un forat i va mirar dins, va entrar i va vore un home amagant una cosa, i va vore que era un cadàver. Se'n va intentar anar sense que es donara compte, però la va vore i la va agafar.

Es pares s'estaven començant a preocupar al vore que no tornava a casa. Van tocar a casa des seus amics, però no sabien a on estava. Van cridar la policia i es van posar a investigar.

Al cap de cinc dies van trobar una sabata per davant del cementeri i li la varen dur an es seus pares, perquè els digueren si era d'ella. Però quan li la varen dur ells varen dir que no era d'ella i varen seguir investigant.

Dos dies després, varen entrar an el cementeri i varen vore un poc de sang que venia des bany. Varen obrir i varen vore un paper en què posava: "Ja vos ho havíeu cregut. Hahaha, seguiu buscant, perquè vos costarà trobar-me". Això que varen vore, que pensaven que era sang, ho varen olorar i era ketchup.

La Clàudia i en Joan estaven molt preocupats perquè pensaven que ja no tornarien a vore la Maria.

Es policies també pensaven que no la trobarien, però es seus amics els van tocar perquè es varen enrecordar que la Maria els va preguntar si hi haven coves i li varen dir per on s'anava a sa cova des Vell, i es policies varen anar-hi acompanyats pes xiquets, perquè no sabien anar-hi.

I es xiquets varen vore una cosa estranya, varen vore una pedra que abans no estava aquí i que pensaven que tapava una cosa. La varen girar i varen vore es cadàver. Varen cridar es policies i varen vore un ganivet brut de sang i el varen a agarrar per vore ses ditades

i intentar saber qui era s'assassí, que també pensaven que podria haver matat la Maria.

A l'endemà ja tenien ses ditades que tenia es ganivet i pertanyien a un tal Frederic Ordóñez Moncada. Varen investigar sobre ell i ja havia estat a la presó per maltractament de gènere i per atracar un banc. Varen descobrir que era de València i varen anar a buscar-lo a sa seua casa per arrestar-lo.

Es varen vestir amb roba normal perquè no sospitara i varen tocar a sa porta. Els va obrir un home alt i gros, varen preguntar per en Frederic i va dir que era ell, aixina que van treure ses esposes i se'l varen endur.

Li van fer un interrogatori, i després de dos hores va reconèixer que ell va matar es cadàver que varen trobar a sa cova des Vell, però no parava de dir que ell no havia segrestat ninguna xiqueta. Però com no es fiaven d'ell, al van deixar a la presó per assassinat i varen anar a sa seua casa per vorer si trobaven la Maria o si trobaven alguna pista per a trobar-la, perquè pensaven que era massa casualitat que es mateix dia que va matar s'home laa Maria desapareguera.

Varen trobar unes claus dins d'un caixó, però no hi havia ninguna porta que encaixaren, aixina que varen preguntar an es seus veïns sobre es seu treball i coses sobre ell i els varen dir que treballava cuidant vells.

Van anar a sa casa que treballava per vore si alguna de aqueixes claus encaixava amb alguna porta i estava la Maria dins. Aixina que van provar ses claus a totes ses portes, i una era per a obrir sa porta principal i s'altra encaixava per obrir una porta que duia an es corral. Van anar i van sentir una cosa. Varen baixar i varen vore la Maria morta.

Quan li ho varen dir an es seus pares, es varen posar molt tristos. Però...

De sobte la Clàudia es va despertar i va descobrir que tot era un malson, i que la Maria estava viva.

SA FESTA DE PASQUA

Teresa Mascaró Signes

Pasqua és una festa molt bonica, perquè es celebra a la primavera, es va al camp i és molt divertida. Als països on la religió catòlica és majoritària, aquesta festa s'associa amb la Passió i Resurrecció de Jesucrist, i té un gran component religiós. Però, arreu del món, les tradicions al voltant d'aquesta festa són variades: poden vindre acompanyades de fogueres, carraques sorolloses i conillets que duen ous de xocolata.

A Tàrbena, el meu poble, Pasqua ha sigut sempre un moment molt especial. Abans del 1950, el primer dia de Pasqua es menjava la mona amb ou. Se n'anaven els xics i les xiques cantant cançons. Solien anar a una era perquè així tenien lloc per jugar. Hi havia al·lomon de jocs: la corretja amarga, botar a la corda..., i quan estaven cansats, jugaven a la mare carabassera. Quan tornaven, es reunien tots a la plaça. Hi havia molta gent i tots cantaven, xiquets i majors. Els més menuts feien un rotgale enmig i els majors un rotgale per fora, més gran. També es feia un passa-carrer. El segon dia de Pasqua tots els xiquets i xiquetes s'havien de dur uns ferros i una paella xicoteta. Encenien el foc i cadascú es cuinava el seu dinar: una truita de carxofa,

sobrassada i all tendre. Es tercer dia tornaven i es menjaven sa mona amb ou.

Totes ses xiquetes esperaven Pasqua amb il·lusió perquè ses mares los compraven espartenyas pasqüeres. Calia que foren corredores! Es seus vestits eren de colors, i també es posaven un llaç gran de paper roig damunt des cap i es pintaven es llavis i ses ungles. Això m'ho ha dit sa meua tia, que és sa primera xiqueta que està a sa segona filera, a s'esquerra, a sa fotografia.

En es anys 60, ses quadrilles de xics i xiques s'ajuntaven per ses casetes de camp i feien paella. Després de dinar feien ball amb un picú. S'estilava dur ulleres de sol, per ser moderns, i també dur gorra o barret o pamela. Fins i tot, alguns xics es posaven sa corbata.

A Alger sa tradició de sa mona de Pasqua també ha existit fins es anys 60 perquè hi havia molta emigració espanyola i valenciana que una volta allà, va seguir amb es seus costums. Ma mare m'ho ha contat. En front de sa seua casa d'Alger hi havia una panaderia d'uns tarbeners que s'omplia de mones (allà es deia *mouna*) quan venia Pasqua. Després del 1962, aqueixos costums van decaure un poc perquè sa major part des valencians se n'anaren. Es que es van quedar, passaven ses vacances de Pasqua d'una manera més allunyada de sa tradició. Solien aprofitar es bon temps per fer viatges i excursions pel país. Algèria és un país

interessant per sa seua història i es seus paratges preciosos. Ma mare recorda molt especialment quan va anar amb es seus pares i uns amics a visitar sa ciutat romana de Tipaza, que té moltes restes arqueològiques, o ses cascades del Ruisseau des Singes, on es van banyar en una aigua molt fresca, o també es oasis del Sàhara,

on hi havia un gran silenci i on la nit era molt bonica.

A Tàrbena, actualment, xiquets i xiquetes comencem sa festa de Pasqua el Divendres Sant cridant as oficis amb ses matraques, perquè no es poden tocar ses campanes.

El dissabte comprem menjar per dos dies en es supermercat de Tàrbena i el diumenge ens ajuntem a alguna caseta de camp sense es pares. Es primer dia fem paella i es segon qualsevol altra cosa que decidim. Es nostres jocs són conillets a amagar i pilla-pilla. A

voltes, després de dinar anem a caminar. Ara anem vestits amb pantalons i calçat deportiu, ens pentinem normalment, sense llaços de paper as cap. Tampoc ens pintem es llavis. Quan venim de jugar berenem sa mona, això sí!

Es pot dir que sa mona és s'element de Pasqua que més ha perdurat al llarg del temps, amb algunes modificacions: ara ses mones poden tindre diferents formes: cocodril, tortuga, ànec... però sempre amb s'ou damunt. Antigament es padrí li regalava sa mona as seu fillol, que recitava:

Ací em pica (tocant-se sa galta esquerre)

ací em cou (tocant-se sa galta drete)

ací em menja sa mona (tocant-se sa boca)

i ací et trenca s'ou! (trencant-li s'ou as front des padrí...).

CATEGORIA 4

SA LLEGENDA DE SA CASETA DES MOROS

Aitana Salvà i Pont

Això era una volta, per ses vacances de Pasqua, a un poble molt xicotet anomenat Tàrbena, uns xiquets jugaven a ballar trompellots a la plaça. Llavors a un d'ells se li va ocórrer que podrien fer una excursió pel terme.

Es xiquets van anar a informar-se a quin lloc podrien anar a menjar-se sa mona.

—Per què no anem a sa Caseta des Moros? —va dir en Jaumet.

—Què dius? Ses mares no mos deixaran! —van dir es altres xiquets.

—Mireu, diguem a ses mares que ens quedem a sa meua caseta, i a la poqueta de nit, quan ningú ens veja, pugem per un altre camí que no siga sa senda. Així que, poseu-vos roba obscura, perquè des des poble ens voran pujar i ens farien baixar —va explicar en Jaumet.

—Jaume, que t'ha pegat per anar a sa Caseta des Moros, ara? Quan vam anar a s'escursió d'escola no vas voler vindre! —va replicar en Miquel.

—Mon pare em va explicar abans de gitar-me que tots es dimecres de lluna plena ronda per sa caseta s'esperit des rei que va viure allà ja fa molt de temps, i ix per vigilar es barcos que vénen de la Marina —va contar en Jaumet.

—Contat així ha d'estar xulo! Però fa un poc de por —va dir en Juan José.

—Si tu no vols vindre, no vingues; nosaltres anem tots —va dir l'Àngel.

Devora les huit i mitja de la nit, tots es xiquets van quedar citats a s'hostal d'en Belo. Van començar a fer marxa cap amunt, i baix d'unes carrasques van parar a sopar.

Cada xiquet sopava coses diferents: un sopava coca de tomaca i pebrera, un altre una truita amb sobrassada, un altre ses sobres de sa borra de migdia... Però tots ho acompanyaven amb una porroneta d'aigua, pebrera salada i olives trencades. Van acabar de sopar i van continuar cap amunt.

Mentrestant, per la plaça des poble, hi havia molt d'ambient. Com que hi havia dos bars, tota la gent des poble paraven a la plaça. L'alcalde, que en aquell moment era es tio Moscon, es va estranyar de no vore es xiquets per aquí i va cridar s'agosil per anar a buscar-los. Però una dona li va dir que estaven a sa caseta d'en Jaume.

Es tio Moscon no es va acabar de creure això, perquè sa caseta d'en Jaume estava en terra, i va enviar s'agosil a buscar-los.

Pujant, es xiquets van continuar sa seua marxa i van tupar amb una rabosa ferida d'una cama i es van parar a curar-la. Després de curar-la, van continuar pujant, però ja quasi eren les nou i mitja i s'havien d'afanyar, es feia fosc i no duien cap de ciri ni res per fer llum.

S'agosil no s'agosava a buscar-los per sa Caseta des Moros; ni s'agosil ni nigú, era s'únic lloc on li faltava buscar. Li semblava quasi impossible que uns xiquets tan menuts pujaren després de saber tot allò que hi havia allà dalt.

Ja en es replanell des costat de sa Caseta, es xiquets es van seure esgotats. Com estaven tan cansats, es van quedar torrats i no va quedar ningú despert.

Quan es campanar de la plaça va tocar les dotze en punt de la nit, una llum verda es va reflectir damunt des xiquets. Es van despertar tots i amb es seus propis ulls van veure com es rei moro li pegava voltes en es castell. Es xiquets es van quedar obrats, volien baixar però era massa fosc.

Un d'ells va decidir seguir-lo a vore què feia. Va entrar dins des castell. Es xiquets li van pegar darrere i van vore que entrava per un forat, un forat que segurament ningú coneixia i ells eren es primers a veure'l.

Tots cap a dins, estava tot molt fosc i es rei moro havia desaparegut. Van agarrar una caixeta de mistos que duien de casa i van enlluernar tot aquell celler. Estava tot ple de tombes d'antics habitants des castell. No van tindre prou cames per fugir d'aqueix forat, però es van quedar tancats dins des castell per culpa d'una pedra que va tapar sa porta per fora.

Es xiquets intentaven manejar-la, però això era impossible, pesava més que un plom!

S'agosil, acompanyat de més gent des poble, van pujar a poc a poc enlluernant tota sa costera per vore si estaven per aquí; però ni rastre des xiquets.

Es xiquets no van tindre més remei que cridar perquè la gent que treballava per ses terres d'allà dalt els sentiren i els tragueren d'aquell forat infernal.

Cridant cridant, s'agosil els va sentir, i entre ell i la gent que l'acompanyava, van llevar sa pedra i van treure es xiquets. Baixaven a poc a poc, estaven baldats. I es va fer de dia.

Quan van arribar a la plaça, tota la gent des poble els va rebre molt alegrement, excepte es pares i ses mares, que els van pegar dos cinquetes i els van enviar a esmorzar i per un cabasset de fem. Tot per haver fet una feta tan gran com sa d'anit passada.

UNA AVENTURA CATASTRÒFICA

Fina Moncho Cortés

Ahir jo i ses meues amigues vàrem tindre una bona idea, d'anar a fer una excursió, ja que, ja havíem acabat es exàmens i volíem celebrar-ho i per a passar-ho bé. Vàrem anar a sa muntanya amb sa bicicleta jo i tres amigues més: l'Andrea, la Sofi i la Marta.

Vàrem anar per una ruta que la Sofi no havia anat mai, que no coneixia. Per a mi era una ruta superguai i hi havia unes vistes impressionants. Volíem anar tot el dia, així que, ens vàrem endur dinar per menjar a sa muntanya.

No era una ruta fàcil, perquè estava superempinada i hi havia alamon de pedres. Jo ja l'havia feta i em va costar bastant de fer. També era prou perillosa, perquè si t'esvaraves podies caure barranc avall.

Jo i ses meues amigues quedàrem sobre les vuit del matí a sa carretera. Vàrem quedar bastant matí, perquè ens donara temps de fer-la tota.

A uns cent metres de sa ruta, a la Marta se li va punxar sa roda, perquè no les duia bones. Vàrem haver de tornar cap arrere per canviar sa bicicleta. Jo li'n vaig deixar una, ja que, en tenia una de sobra. A més, si canviàvem sa roda o li posàvem un pegat tardaríem i no ens donaria temps a fer tota sa ruta, i tampoc sabíem canviar rodes o posar pegats. Després d'això ja vàrem continuar sa ruta tranquil·lament.

Sobre les dotze del migdia vàrem parar per descansar un poc i beure, per agafar forces. Vàrem parar uns quinze minuts, perquè qui no la coneixia o no l'havia feta, estava molt cansada. Vàrem continuar fins que arribàrem a un lloc que mai havia vist: era una cova! Era bastant alta, però no era molt fonda i per dins era superxula.

Vàrem parar una estona per inspeccionar-la per dins, pensàvem que no trobaríem res fins que la Marta va trobar un os, que era supergran. De sobte vàrem sentir un soroll i ens vàrem espantar. Vàrem anar a vore què era aqueix soroll i descobríem que era un xic, que estava intentant trobar ossos. I preguntàrem:

–Hola, vosté ens podria aclarir aquest os de quin animal és o si és de persona?

–Sí, però hem d'eixir d'aquesta cova i necessite un temps, que no es fàcil d'esbrinar-ho.

–D'acord. Ens podries dir el teu nom?

–Sí, clar. Em dic Marc i estic estudiant paleontologia, perquè m'agraden molt els ossos i els dinosaures...

–Que guai! Quants anys tens?

–Tinc vint-i-un anys. I vosaltres?

–Nosaltres tenim setze anys.

–Ja sabeu el que voleu fer en un futur?

La Marta va dir: –A mi m'agradaria fer també alguna cosa sobre

els ossos, perquè m'encanten!

-Ah! Que guai!

Després d'una estona, en Marc va dir:

-Ja sé de què és aquest os. És d'un dinosaure, que antigament, en l'època que vivien ells, ací n'habitaven alguns.

-Açò és de veres?

La Marta va dir:

-A mi m'agradaria quedar-me'l, si no t'importa.

-Te'l pots quedar, però primer deixa'm dur-lo a la universitat per ensenyar-lo.

-D'acord, així aprofitem quan me'l dones i quedem per fer-nos alguna cosa i per xarrar una estona.

-D'acord, bona idea!

-Bo, Marc, nosaltres ja ens n'hem d'anar, perquè si no se'ns farà tard. Ja ens veurem algun dia.

Vàrem seguir un poc més cap amunt, paràrem a un replà per menjar, perquè ja eren aproximadament les dos i mitja, i vàrem dinar tranquil·lament. Sobre les quatre menys quart, acabàrem de dinar i continuàrem. Mig quilòmetre més cap amunt, trobàrem una altra cova, que era més baixeta, però més fonda. Entràrem a mirar-la per dins a veure com era.

Com que la Marta no coneixia sa cova i era bastant alta i sa cova era baixeta, es va pegar un colp en es cap superfort. Es va fer alamon de mal. Va ser un colp tan fort que es va obrir es cap: era un tall superfondo. Es va començar a marejar, perquè li eixia alamon de sang des cap.

Nosaltres, quan ho vam vore, ens vàrem espantar bastant. Ràpidament vaig agafar es mòbil i vaig cridar al 112. No vaig poder avisar a sa mare perquè no teníem cobertura. Esperàvem que vingueren prompte perquè sa sang xorrava i xorrava i no parava. Li vaig deixar sa mea jaqueta a veure si així sa sang no eixia tant. No va servir de molt perquè no parava d'eixir-ne sense parar.

Per fi ja varen vindre i se la varen endur ràpidament a l'hospital. Nosaltres estàvem superpreocupades, perquè havia perdut molta sang i també per com reaccionaria sa mare.

Quan arribàrem en es poble, vàrem anar ràpidament a casa de la Marta, que allà estava sa mare i li ho vàrem contar. Quan li ho contàrem es posà a plorar perquè estava espantadíssima.

La Marta arribà a l'hospital inconscient i estava bastant greu. Quan nosaltres arribàrem a l'hospital, sa mare de la Marta la volia vore, però no podia perquè l'estaven operant. L'havien d'operar precis.

Estàvem superpreocupades, fins que va eixir el metge i digué que s'operació havia eixit bé i que dintre d'un quart o així ja la podíem passar a vore. Ara tenia tot es cap embenat, ple de grapes i punts. Era una operació bastant perillosa i la va passar sense complicacions.

Quan ja es recuperà del tot, que li varen llevar sa bena, es punts i ses grapes, vàrem anar a celebrar que ella s'havia recuperat del tot, i vàrem anar a menjar a un restaurant.

UNA PORQUEJADA VISTA PER DINS

Elena Miñarro Ripoll

Tàrbena, fa un grapat d'anys enrere era un poble amb prou més habitants que ara. Una de ses tradicions era sa matança des porc.

Eren uns dies de molta faena, però en es mateix temps, de festa, on es reunia tota sa família per ajudar.

Dos dies abans es pelava sa ceba, es bollia s'arròs, es netejaven es budells per fer s'embotit.

Després de mesos de criar es porc, perquè es comprava menudet i li donaven bons "putxeros", arribava es seu dia. Es reunia sa família i es matador. Es trevia es porc des corral, i es pujava damunt d'una taula de fusta a postes per a matar-lo. Després es secorrava amb una punxa per a cremar-li tot es pèl. I seguidament es feia ben net amb aigua i una pedra com una esponja, i es netejava.

Amb sa carn es feien es embotits, com sa sobrassada, sa botifarra i es blanquet; es cuixots es salaven. Després de bollir ses botifarres i es blanquets, es trevien de dins de sa caldera i eixia es suc roig.

Després d'estar treballant tot el dia, es dia següent es reunia tota sa família per fer un sopar o un dinar. Feien un fregit des porc, que era carn de porc amb tomaca salada i ceba. També se solia torrar una carabassa.

Això era una vegada una família que tenia un porc que el varen comprar quan era menudet, però en es pas des mesos es va fer gran. Era una família on hi havia persones de totes ses generacions, des de xiquets fins gent de 80 anys.

Va arribar es dia que tots estaven esperant, es dia de sa matança. Es majors col·laboraven i es xiquet més menut, que li deien José, mirava com mataven es porc. Es homes més majors de sa família i es matador varen agafar es porc i el varen posar damunt de sa taula i el varen matar. Sa xica, que li deien Maria José, que li encantava sa matança, ajudava es matador a tallar es porc.

Sa iaia des dos xiquets era sa més vella de tota sa família i era sa que més sabia de tots, era qui s'encarregava d'omplir es budells amb sa carn per a fer ses botifarres... amb companyia de sa seua filla Amparo, que ja que era sa xica més major que aidava sa mare.

A l'endemà de matí varen quedar tots per a dinar i l'Amparo va convidar uns amics de tota la vida que vivien a Callosa, un poble des costat. Es amics varen pujar a dinar i es varen ajuntar tota sa família i es amics que varen convidar, i varen fer un bon dinar per a tots.

Després de dinar varen anar a caminar a sa Caseta des Moros, a ensenyar-la as amics de l'Amparo que mai hi havien anat, i de camí es

varen trobar algunes restes d'armes des moros que habitaven Tàrbena abans de sa repoblació mallorquina. Quan varen tornar a casa, es amics de l'Amparo varen agafar es matxo per tornar a Callosa.

Es varen trobar en José fent el porc per dins des corral, rebotcant-se per sa palla i jugant a acaçar ses gallines i es pollastre. Sa mare quan va vore en José en es corral, va començar a cridar la Maria José, sa germana, i va començar a riure's des seu germà. I ell va començar a plorar i va eixir des corral.

Sa família també va sopar aqueix dia, ja que havia sobrat prou menjar. Però varen decidir torrar algunes verdures amb unes quantes barginges, unes quantes carabassetes i tomaques. Després de sopar varen netejar i cada un se'n va anar a sa casa a dormir.

CATEGORIA 5

ES TEMPS DE PRIMER

Mar Mas Molines

Fa unes setmanes vaig anar a vore sa meua àvia i, com de costum, em va contar històries d'abans. Va començar contant-me històries de quan era menuda.

Ella va nèixer a Picassàries, a una caseta de camp que estava a s'heretat. Ella i sa seua família sempre es mudaven des de l'estiu fins a Tot Sants.

Sempre em diu que, quan era menuda, ses coses no eren com ara. Aleshores, ses coses eren molt diferents. No hi havia tants joguets com n'hi ha ara, ni tampoc tantes comoditats; però sempre em diu que així i tot, possiblement, eren més feliços que ara, perquè amb poques coses que tenien s'ho passaven bé; i nosaltres, amb tot el que tenim, a voltes mos avorrim.

També em va contar que un dia estaven jugant ella i unes amigues a pegar-li voltes a un cossi, i jugant jugant, el varen trencar. Es varen collar! I se'n varen anar corrent. I allà es va quedar es cossi trencat

Quan ella anava a escola, anaven xics i xiques separats; però es meu avi sempre em diu que es xics sempre feien alguna escapadeta per vore ses xavales a s'hora des pati.

Jo, que sóc molt curiosa, li vaig dir que em contara ses fetes que feia ell quan era jovenet, i sa que més gràcia em va fer va ser que un dia, caminant pes carrer de sa Font, ell i uns amics, es va trobar una rata morta. I com no podia ser d'una altra forma, la varen agarrar i varen pensar una feta. La varen posar dins d'una caixeta de sabates i li la varen posar dins de casa d'una dona que vivia allà. Quan aquella dona ho va vore, va començar a ucar per tot es carrer, i es meu avi i es seus amics no paraven de despixorrar-se. Encara quan m'ho conta es riu.

Després de contar-me ses seues fetes, li vaig dir que em contara un poc de ses matances. Allò era una festa gran, s'ajuntava tota la família per matar es porc.

Primer el criaven durant tot un any, l'alimentaven alamon, fins que es posara ben guaijat. I després, quan arribava es moment, el mataven i ja tenien menjar per tot l'any. El que més em recalca es meu avi és que s'aprofitava tot des porc: no es tirava res, inclús es gastava una cosa que es dia es pixot. Jo em vaig quedar un poc parada, perquè aqueix nom no em donava molta confiança, però em va dir que era com un tros de cansalada, que la penjaven a sa cambra des capdamunt i es gastava per engreixar ses serres i que serraren més a pressa.

Evidentment, vaig acabar aquella visita demanant que em contaren algunes coses que deien abans des mallorquins. Fa més de

400 anys, que varen repoblar aquest poble, i tots descendim d'ells. Estem agermanats amb un poble de Mallorca que es diu Santa Margalida. La gent d'aquell poble han fet viatges ací i nosaltres també hem anat allà. N'hi ha gent que diu que ens barataven per porcs, però també hi ha molta més gent que diu que això és mentida.

M'encanta anar a visitar es meus iaies. m'encanta que em conten com eres abans ses coses. Però també em fan pensar i apreciar molt més tot el que tinc. M'ensenyen que no per més coses que tinga he de ser més feliç, simplement un és feliç valorant el que té i sabent-ho utilitzar d'una forma correcta.

'NEM-MO'N A CA LA UELA

Remedios Pastor Molines

Sonen ses campanes, una i... dues. Comença a córrer per no fer molt tard, ja que la uela no vol que arribem tard per dinar. Arriba a casa a les dos i tres minuts: no hi ha molt des de la plaça fins a ma casa, només he d'anar per dos carrerons ben empinats i ja he arribat al Calvari.

El uelo para taula mentre es meu germà l'aida. Sona es telèfon i com que sóc sa que més prop estic d'ell, decidisc agarrar-lo.

-Xiqueta, agarre'l que estan cridant! -sona per dins sa cuina sa veu de ma uela.

-Ara vaig! -li contesta a sa mateixa volta que estic contestant.

A s'altre costat de sa línia em sent sa veu de la Maria:

-Iep! Véns d'excursió aquesta vesprada?

I no cal dir res més, a les tres i mitja he quedat amb tota sa quadrilla a sa piscina per preparar tot es menjar per berenar i es destí. Normalment anem caminant cap a Bolulla o es Serral; però hui especialment m'apetix anar a Casivanyes. S'aigua de ses basses està tan fresqueta...! Però bé, això ja ho decidirem més tard, ara toca dinar, que hui toca minxos amb mullado de barginja i pebrera, i una ensalada de combrombos que va collir ma uelo de sa Foia de ses Roques.

M'assenta a dinar, trec sa "poca cola" que es meu tio m'ha demanat. Comencem a dinar, i com sempre, la uela ens conta tot el que ha fet hui. En acabar jo els·a conta es meus plans de hui; i com no, es meu germà també vol vindre. Finalment, el deixa vindre amb nosaltres.

Només acabem de dinar, busquem la Maria i en Manel per anar cap a sa piscina. Decidim anar pes camí més curt, és a dir per sa carretera passant pes Molí. Es veu que hui hi han alamon de motos a s'aparcador, que han vingut a dinar. Sa gran majoria vénen per una sobrassada d'en Petito o de la Llúcia... Ho sé perquè m'agrada escoltar el que pensen de Tàrbena i des seus productes...

-Xiqueta! On `nem? -em pregunta l'Aida, interrompent es meus cavil·laments. Jo em disposa a respondre que hui especialment m'apetix anar a sa font de Benissalim, però com no, acabem anant a sa Caseta des Moros per petició d'en Manel. Sempre acabem fent allò que ell vol. Clar, com que és povil, no sap què és que hi haja més gent opinant. Però bé, a mi em donava igual, només volia anar-me'n per aquí.

-Aixina que, cap a sa Caseta des Moros. Mel!

-Doncs, si voleu, podem passar per can Francisquet i mirem si hi han melicotons -ens diu la Teresa, mentre eixim de camí.

I finalment comencem a caminar cap a sa Caseta. Entre comprar açò o allò, i cap ací i cap allà, ens vàrem recrear i vàrem eixir des poble a les set, s'havia fet prou tard, però com que era estiu, encara faltaven un parell d'horetes per a poqueta nit.

Es viatge va ser llarg, feia molta calor, tanta calor com si quan pugés a migdia a una cambra tancada.

I per fi, vàrem arribar... A les huit i mitja! Es vegia tot ennegrit, però amb encara claror.

La veritat, és que es paisatge era preciós. Estava Tàrbena com mai. Es "mirador de ses dues Marines" ens ensenyava la Marina Baixa, i una lluna plena eixia ben polida i blanca.

Com que teníem una baralla de cartes, l'Em ens intentava ensenyar a jugar a ginebra, i no va anar molt bé la cosa. Això era un mareig: només sentia sa paraula "trumfo", i es veu que tots trumfaven excepte jo.

-Ale, ja estic farta! Quina burrera de joc! -ja m'havia cansat de perdre, i encara que no jugàvem amb diners. Ja era hora de retirar, que ja era de nit.

Estàvem arreplegant quan es va sentir un soroll des de ses ruïnes:

-Què és això? -els·a pregunta alçant-me d'un bot.

Es sentia com una veu estrangera, com d'una llengua forastera. Allò pareixia àrab. Tots ens vàrem quedar atònits. Quina por! Què passava?

Una quadrilla de gent tapada fins a ses celles eixien d'un metler. I tota sa quadrilla vàrem arrancar a córrer per a amagar-nos.

Pareixia un ritual com es d'una boda. S'ha de reconèixer que era prou espectacular. Tots duïen uns tratges de colors amb brillants: eren llargs, amb lletres dorades estrangeres. No sabia què posava, però em cridava molt l'atenció tots aquells colors. Només podia mirar es colors: rojos, groguencs, carabassa... Em vaig sentir atreta cap a ells, necessitava observar-los de més prop, aixina que vaig eixir vore-ho.

Va ser eixir i tots es varen posar a xillar, tant es musulmans com es meus amics, però jo no els·a sentia. Em vaig capficar cap a sa dona que duïa es tratge més extravagant. Era una xica jove, d'uns vint anys. Tenia es ulls verds i arredolinats.

Quan em vaig girar per cridar la gent que isquera des amagatalls, em vaig trobar un castell immens amb torres i una bandera amb sa mitja lluna i...

-Generala, ix, que han vingut a buscar-te!

No podia ser! M'havia adormit! És de veres. Me n'havia anat a ajocar-me en es sofà. Toca, Mare de Déu...!

-Ara baixa, uela!